

ДОЛАР ЯК МІЖНАРОДНА РЕЗЕРВНА ВАЛЮТА

В.В. БЛАГОЙ , канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та маркетингу

О.В. ЗАГОРУЛЬКО , здобувач вищої освіти

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна.

Поняття «резервна валюта» містить в собі кілька рівнів. Перш за все, це міжнародна валюта, тобто валюта, три класичні функції якої – накопичення вартості, засіб обміну і розрахункова одиниця – широко використовуються за межами країни походження. Важливим критерієм лідируючої «резервної валюти» є те, що вона становить значну частину резервів інвалюти, що накопичуються багатьма державами та фінансовими інститутами. Іншими критеріями є наступні: витіснення в багатьох країнах з обігу національних валют і заміна останніх на резервну валюту.

Статус країни, яка має лідируючу резервну валюту, дає США певні переваги в порівнянні з іншими країнами, які можна звести до наступних:

- Зручність для резидентів країни - американські експортери, імпортери, позичальники і кредитори спочатку знаходяться в виграшному положенні при здійсненні операцій зі своїми контрагентами, оскільки користуються вітчизняною валютою.

- Американські банки та інші фінансові інститути мають можливість розширювати масштаби свого бізнесу.

- Можливість стягувати свого роду мито з країн, що накопичують резерви інвалюти. Цю перевагу інколи називають «надмірним привілеєм» - США отримують більший дохід від своїх зарубіжних активів (власності і прямих іноземних інвестицій), ніж платять за свої пасиви (банківські депозити та облігації).

- Політична влада і престиж.

У той же час існують і не вигідні сторони володіння резервною валютою:

- Сильніші (ніж в інших країнах) коливання попиту на вітчизняну валюту.

Сам по собі статус резервної валюти не тягне за собою нестабільність попиту. Більшою мірою останній феномен пов'язаний з регулюючою діяльністю ФРС, стурбованою тим, що інтернаціоналізація валюти ускладнює контроль за грошовою масою.

- Тягар відповідальності. Грошові влади країни з панівною валютою повинні брати до уваги наслідки своїх дій не тільки для вітчизняних ринків, а й для міжнародних. Так, ФРС США у відповідь на проблеми з суверенними боргами в Латинській Америці та інших країнах була змушена знизити облікові ставки в 1982, а потім в 1998 р більш круто, ніж це було потрібно тільки для національних цілей.

Існуючий в даний час колосальний обсяг покупок американських держоблігацій нерезидентами – найважливіша умова стабільності фінансової системи країни. За допомогою цього механізму здійснюється стерилізація

доларової емісії. Іншими словами, емітовані гроші досі не чинили істотного впливу на інфляцію. На цьому ґрунтується американська фінансова система.

У дослідженнях щодо перспектив положення долара в світовій фінансовій системі більшість аналітиків прогнозують збереження за долларом лідируючих позицій в доступному для огляду майбутньому. Ця теза обґрунтовується наступними положеннями.

- Американська економіка все ще істотно перевищує економіки всіх інших країн світу (включаючи об'єднану економіку країн зони євро) за своїми масштабами, ефективності та іншим характеристикам. Американський ринок корпоративних облігацій приблизно в 3 рази перевищує відповідний ринок в зоні євро та в 3,5 рази – ринок Японії; більш того, він більший, ніж всі інші ринки, взяті разом. Що стосується американського ринку акцій, то він в 2,5-3 рази перевершує ринки євро зони і Японії. Такі масштаби ринку роблять виправданими вкладення навіть у ризикові активи.

- У довгостроковому плані центральні банки та інші інвестори отримують великі доходи від вкладень в американські активи, ніж від вкладень в активи будь-яких інших країн. Причини того, що потоки капіталу направляються в основному в США, а не в інші розвинуті країни, криються в більшій відкритості та ефективності американських ринків капіталів, а також в структурних особливостях економіки країни, таких як зростання в останнє десятиліття частки США в загальному обсязі виробництва розвинених країн, помірна нестабільність ділового циклу, зменшення ступеня економічних ризиків.

Навіть при падінні курсу долара інвестори можуть в значній мірі компенсувати ризик втрати ліквідності за рахунок продовження терміну вкладень. США, таким чином, є домінуючим глобальним суб'єктом пропозиції фінансових активів.

В останні роки простежується тенденція до скорочення частки долара на користь інших валют – євро й азіатських валют. По-перше, необхідно враховувати велику роль коливань обмінного курсу долара. При формуванні валютного кошика центральні банки вважають за краще «купувати дешевше і продавати дорожче».

Жодна з валют не може в середньостроковій перспективі замінити долар як світового лідера, навіть якщо ця валюта забере частину частки долара в офіційних золотовалютних резервах. Головна причина – складність подолання усталених позицій долара як символу економічної і фінансової потужності США.

Переваги валюти-конкурента повинні бути не просто великими, але в багато разів більшими, ніж переваги долара, що виникають з реалізації їм фінансової влади і певних обов'язків по організації міжнародної фінансової системи. Чи не випадковим є той факт, що долар зумів витіснити британський фунт стерлінгів в якості резервної валюти лише до початку 1940-х років, хоча США обігнали Велику Британію за основними показниками економіки і торгівлі вже в 1920-х роках.

Проте вже зараз представляється очевидним, що фінансова криза наших днів підштовхне розвиток тенденції до ослаблення позицій долара як лідируючої валюти і до зміни фінансової архітектури світу. Головний виклик, безперечно,

буде виходити від євро, що володіє багатьма перевагами з тих, що притаманні долару, але при цьому характеризується меншими ризиками. Однак в здатності виконувати одну важливу функцію резервної валюти, а саме служити засобом накопичення вартості та задовольняти потребу країн світу в ліквідності, євро, схоже, буде ще тривалий час поступатися долара. Тому найбільш ймовірним є такий сценарій розвитку валютних відносин, при якому прискориться процес диверсифікації офіційних інвалютних резервів у напрямку до збільшення частки євро та інших резервних валют і зменшення частки долара.

Отже, поступово буде розвиватися багатополюсна фінансова архітектура світу. Співвідношення потужності валют багато в чому буде залежати від глибини і тривалості поточної світової фінансової кризи, а також від ефективності дій урядів щодо її подолання.

Література:

1. Роль долара США у міжнародній валютній системі: причини домінування та подальші перспективи. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_26/1/11.pdf . (дата звернення: 29.01.2023).

2. Особливості організації ринку цінних паперів у країнах світу. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84824966.pdf> . (дата звернення: 29.01.2023).

GEOGRAPHICAL STRUCTURE AND TRADE BALANCE OF UKRAINE: STATISTICAL APPROACH

M. VDOVYN, PhD, Associate Professor, Department of Statistics,
Lviv Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine

Foreign economic relations between subjects of the international economy are extremely important. These relations ensure economic growth, contribute to the development of a competitive market environment and all indicators of the development of the national economy. In Ukraine, the sale of goods and services abroad also significantly affects the pace of economic growth, the creation of a competitive market environment and the process of systemic transformation of the economy. An important component of the economic activity of business entities and other participants in market relations is foreign trade, which is connected with access to the foreign market, with international production and scientific and technical cooperation, export and import of goods, services, etc.

Problems of foreign trade are relevant every year, as foreign economic relations are very dynamic. This problem is studied by many scientists of the world. In [1] the authors considered the external trade of Eurozone countries. In [2] the foreign trade in services of Ukraine in different time periods is described, in particular the pre-pandemic period and 2021. In [3] the authors carried out a statistical overview of the foreign trade of France. However, the study of foreign trade issues of countries, in particular Ukraine, requires constant attention and is always relevant.

Obviously the main indicators of the foreign trade development are export and import. It is also worth evaluating the foreign trade turnover and the balance of the